

## פירוש הרמב"ם לאבות

# דרך ארץ קדמה לתורה (ג, כ)

הרב יצחק שילת

### מסכת אבות ג, כ

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

אם אין תורה - אין דרך ארץ, אם אין דרך ארץ - אין תורה.

אם אין חכמה - אין יראה, אם אין יראה - אין חכמה.

אם אין דעת - אין בינה, אם אין בינה - אין דעת.

אם אין קמח - אין תורה, אם אין תורה - אין קמח.

### פירוש המשנה לרמב"ם אבות ג, כ

רוצה לומר בזה, שכל שנים מאלו, כל אחד משניהם מועיל במציאות האחר ומשלים אותו. ואמנם דבריו בדעת ובבינה הוא עניין פילוסופי דק מאד, ואני אזכרהו, נשען על תבונת מי שעיין בזה העניין. וזה, שהדעת אשר יגיע לנו ונקנה אותו, אמנם השיגנו המושכלות אשר נשיגם אם נפריד הצורה ונשכיל אותה, או שנשיג הצורות הנפרדות במציאותם מבלתי שנשימם אנחנו דעת, אבל הם במציאותם דעת, וזאת ההשגה היא אשר תקרא "בינה", והוא הדעת, ובדעת גם כן נבין ואפשר לנו שנשיג, וכאילו יאמר שאם לא נשכיל מושכל אין דעת לנו, ואם לא יהיה דעת לנו לא נשכיל מושכל, כי בדעת נשיגהו. והבנת זה הדבר קשה מאד ואפילו מן הספרים המחברים בו, כל שכן מכאן, ואמנם אנחנו מישרים אליו הדרך הישרה לבד.